

บทที่ 4

ประโยชน์และความจำเป็นในการนำมาตรการเยียวยาความเสียหายในเรื่อง ทรัพย์สินทางปัญญาฉบับร่างมาใช้ในคดีแพ่งเกี่ยวกับ ทรัพย์สินทางปัญญาของไทย

ในบทที่แล้วได้กล่าวให้เห็นถึงมาตรการเยียวยาความเสียหายในกรณีทำลายทรัพย์สินของประเทศต่างๆ ส่วนในบทนี้ผู้วิจัยจะขอนำมาตรการดังกล่าวของประเทศต่างๆ มาเปรียบเทียบกับมาตรการของประเทศไทยให้เห็นถึงความแตกต่างที่ประเทศไทยยังขาดอยู่ และวิเคราะห์ให้เห็นถึงประโยชน์ ความจำเป็น และความสำคัญที่จะต้องมีการบัญญัติมาตรการทำลายทรัพย์สินดังกล่าวเพิ่มเติมไว้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายภายในของประเทศไทย แต่ก่อนอื่นจะกล่าวถึงมาตรการของความตกลงระหว่างประเทศ คือ ทริปส์ (TRIPS) ที่ได้บัญญัติไว้ในเรื่องการเยียวยาความเสียหายด้วย

4.1 เปรียบเทียบมาตรการเยียวยาของไทยกับมาตรการระหว่างประเทศ

เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินที่ตนเองเป็นเจ้าของ ซึ่งสิทธิดังกล่าวต้องมีมาตรการ วิธีการ หรือกระบวนการเพื่อป้องกันความเสียหาย และปราบปรามการกระทำอันเป็นการละเมิดอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด รวดเร็วที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดในการบังคับใช้สิทธิ โดยมาตรการ วิธีการหรือกระบวนการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวย่อมต้องกำหนดให้มีหลายวิธี เช่น มาตรการทางแพ่ง มาตรการทางอาญา และกระบวนการฝ่ายบริหาร เป็นต้น⁸⁰

ความตกลงทริปส์ ได้กำหนดพันธกรณีให้ประเทศสมาชิกต้องกำหนดมาตรการในกระบวนการบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาไว้โดยเฉพาะในกฎหมายภายในประเทศของตน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ในการเยียวยาและการยับยั้งการละเมิดเพื่อให้ประเทศสมาชิกได้นำมาบัญญัติไว้ใน

⁸⁰ Cornish W.R. (1999). *Intellectual Property : Patents, Copyright, Trademarks and Allied Rights*. p. 66.

กฎหมายภายในประเทศตนเองด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติของประเทศสมาชิก

ความตกลงทริปส์นั้นมีวัตถุประสงค์ในการวางหลักบรรทัดฐานในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิก ซึ่งความตกลงทริปส์ยังได้กำหนดให้ประเทศคู่สมาชิกวางมาตรการในการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งให้แก่คนชาติ หรือผู้ทรงสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดเกิดขึ้นซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักความยุติธรรมและความเท่าเทียม (Fair and Equitable) ในกรณีของมาตรการทำลายทรัพย์สิน จากบทบัญญัติของความตกลงทริปส์ถือว่าเป็นการเยียวยาความเสียหายภายหลังที่เกิดการละเมิดแล้วและสิ้นสุดไปแล้วดังปรากฏอยู่ในภาค 3 การบังคับใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ส่วนที่ 2 กระบวนการและการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งและทางฝ่ายบริหาร ข้อ 46 การเยียวยาความเสียหายอื่น ความว่า

เพื่อก่อให้เกิดการยับยั้งการละเมิดที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทางศาลจะมีอำนาจที่จะสั่งกักจับนอกช่องทางเชิงพาณิชย์ซึ่งสินค้าที่ตนพบว่ามีการละเมิดโดยไม่มีการชดเชยค่าเสียหายไม่ว่าในรูปใด ในลักษณะที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหายใดๆ ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ทรงสิทธิ หรือหากการกระทำดังกล่าวข้างต้นขัดต่อข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญที่มีอยู่ก็ให้ทำลายสินค้านั้น เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทางศาลจะมีอำนาจที่จะสั่งจำหน่ายทั้งนอกช่องทางเชิงพาณิชย์ซึ่งวัสดุและอุปกรณ์ที่มีส่วนสำคัญในการผลิตสินค้าละเมิดโดยไม่มีการชดเชยค่าเสียหายไม่ว่าในรูปใดในลักษณะที่จะลดการเสี่ยงในการเกิดการละเมิดครั้งต่อไปให้เหลือน้อยที่สุด ในการพิจารณาคำขอดังกล่าวให้คำนึงถึงความจำเป็นที่จะต้องรักษาสมดุลระหว่างความร้ายแรงของการละเมิดกับการเยียวยาความเสียหายที่สั่งให้ชดเชย รวมทั้งผลประโยชน์ของบุคคลที่สามด้วย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าปลอม การกระทำแต่เพียงฉาบเครื่องหมายการค้าที่ติดไว้โดยผิดกฎหมาย จะไม่เพียงพอที่จะอนุญาตให้ปล่อยสินค้าดังกล่าวเข้าสู่ช่องทางเชิงพาณิชย์ เว้นแต่ในกรณีพิเศษยิ่ง

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัตินี้เป็นหัวใจสำคัญของการเยียวยาความเสียหายที่มุ่งเน้นในการยับยั้งการกระทำละเมิดที่จะสามารถเกิดขึ้นได้ใหม่และหยุดหนทางในการทำให้สินค้ากลับเข้าสู่ช่องทางการค้าและก่อให้เกิดการละเมิดขึ้นอีก เช่น การมีคำสั่งให้ทำลาย หรือกำจัดของอันเป็นวัตถุแห่งการละเมิด และนอกจากทรัพย์สินที่ละเมิดยังรวมถึงทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดอีกด้วย อันเป็นมาตรการนอกเหนือจากการชดเชยค่าเสียหาย เพื่อยับยั้งมิให้เกิดการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวอีก แต่ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของการละเมิดและการเยียวยาความเสียหาย

จากบทบัญญัติดังกล่าว ในทางปฏิบัติประเทศสมาชิกจึงควรที่จะมีอำนาจ⁸¹ ที่จะออกมาตรการเพื่อการยับยั้งการกระทำละเมิด และทำลายสินค้าอันเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญารวมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ที่มีส่วนสำคัญในการผลิตสินค้าอันเป็นการละเมิด อย่างไรก็ตาม ในการออกคำสั่งดังกล่าวประเทศสมาชิกจะต้องคำนึงถึงข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ และสัดส่วนระหว่างความร้ายแรงของการละเมิดและการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมทั้งบุคคลภายนอกผู้เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายประเทศต่างๆที่เป็นบทบัญญัติในมาตรฐานขั้นต่ำของ ทริปส์ดังกล่าวของแต่ละประเทศ

4.1.1 เปรียบเทียบมาตรการกีดกันการค้าของไทยกับต่างประเทศ

4.1.1.1 ในกรณีกฎหมายเครื่องหมายการค้า

มาตรการกีดกันการค้าในคดีเครื่องหมายการค้าของไทยภายใต้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 นั้น แบ่งออกได้ 2 กรณี คือ กรณีแรก ทรัพย์สินที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า กรณีที่สอง ทรัพย์สินที่ใช้ในการละเมิดเครื่องหมายการค้า ซึ่งทั้งสองกรณีมีความแตกต่างกัน ดังนี้

กรณีแรก ตามมาตรา 115 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 บัญญัติไว้ว่า

“บรรดาสินค้าที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่าย อันเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่”

เห็นได้ว่า การกีดกันการค้าในกรณีแรก นี้ เป็นการปฏิบัติตามอำนาจของพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า

กรณีที่สอง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 บัญญัติไว้ว่า

“ในการกีดกันสินค้านอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังกล่าวต่อไปนี้ด้วย คือ

- (1) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- (2) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

⁸¹ http://www.wto.int/english/res_e/booksp_e/analytic_index_e/trips_03_e.htm#article46A

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความคิด”

เห็นได้ว่า การริบทรัพย์สินกรณีที่สอง นี้ เป็นการริบทรัพย์สินที่ใช้ในการละเมิดเครื่องหมายการค้าโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไป

มีข้อพิจารณาว่า การริบทรัพย์สินทั้งสองกรณีใช้กฎหมายในการริบทรัพย์สินแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ผลตามกฎหมายของการริบทรัพย์สินทั้งสองกรณิดังกล่าว ทรัพย์สินที่ริบก็จะตกแก่แผ่นดินเช่นเดียวกัน แต่การฟ้องร้องจำต้องมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางอาญา กล่าวคือ ต้องฟ้องร้องทางอาญาเข้ามาด้วย เพราะมาตรการทั้งสองกรณีนี้ เป็นมาตรการทางอาญา ซึ่งหากเจ้าของสิทธิฟ้องร้องแต่ทางแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหายเพียงอย่างเดียวผู้เป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาก็ไม่สามารถร้องขอให้ริบทรัพย์สินที่ละเมิดสิทธิดังกล่าวได้

เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ กฎหมายเครื่องหมายการค้า (Trade Mark Act 1994) ของประเทศอังกฤษเป็นหลักกฎหมายที่เกิดจากการปรุงแต่งและพัฒนาของศาลในรูปของคำพิพากษาดำเนินการโดยประเพณี (Common Law) และหลักยุติธรรม (Equity) หลักกฎหมายของประเทศอังกฤษไม่มีบทบัญญัติในการริบทรัพย์สินซึ่งตกแก่แผ่นดิน แต่จะมีบทบัญญัติในการเยียวยาความเสียหายเพื่อการยับยั้งการกระทำละเมิดในลักษณะของการส่งมอบสินค้าหรือวัตถุที่ละเมิดขึ้น (Order for Delivery Up) ซึ่งปรากฏอยู่ใน Trade Mark Act 1994 มาตรา 16 ใจความว่า การส่งมอบสินค้าหรือวัตถุที่ละเมิดขึ้นนั้น เป็นการคืนแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้า ไม่ใช่เป็นการคืนในลักษณะที่ตกแก่แผ่นดิน และการคืนนั้นผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องมีคำร้องขอให้คืนด้วย โดยการริบทรัพย์สินตามกฎหมายไทย เป็นการริบทรัพย์สินตามกฎหมายที่ศาลจะต้องริบเสมอและทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกา ในกฎหมายเครื่องหมายการค้า หรือ Lanham (Trademark) Act (15 U.S.C.) Title VI – การเยียวยาความเสียหาย มาตรา 36 (15 U.S.C. 1118) การทำลายสินค้าที่ละเมิด ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ไม่มีบทบัญญัติให้ริบทรัพย์สิน คงมีแต่มาตรการในการเยียวยาความเสียหายที่เรียกว่า การเรียกเก็บสินค้าที่ละเมิด ซึ่งศาลอาจมีคำสั่งให้เรียกเก็บวัตถุต่างๆ ที่ใช้ในการกระทำละเมิด เช่น ป้ายฉลาก หีบห่อ ชื่อ คำบรรยาย หรือวัตถุต่างๆ ที่ก่อให้เกิดหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำละเมิดอื่นๆ ได้ กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาดังกล่าวมีลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายไทย คือ ศาลมีอำนาจที่จะเรียกเก็บได้เลย แต่บทบัญญัติกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาส่งอยู่ในการเยียวยาความเสียหายทางแพ่ง ซึ่งไม่จำเป็นต้องฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาอย่างเช่นประเทศไทย

ในประเทศเยอรมัน กฎหมายเครื่องหมายการค้าของเยอรมันซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิล ลอว์ เช่นเดียวกับประเทศไทย บทบัญญัติของกฎหมายเครื่องหมายการค้าของเยอรมันหรือ German Trademark Act มิได้มีบทบัญญัติในเรื่องของการเรียกทรัพย์สินส่งคืน หรือการริบทรัพย์ แต่ผู้เป็นเจ้าของสิทธิสามารถใช้วิธีการชั่วคราวในการขอให้ศาลมีคำสั่ง เช่นการให้หยุดกระทำการ เป็นมาตรการในการเยียวยาความเสียหาย

4.1.1.2 ในกรณีกฎหมายลิขสิทธิ์

ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มีมาตรการในการริบทรัพย์ ปรากฏอยู่ในบทกำหนดโทษซึ่งเป็นสภาพบังคับทางอาญา มาตรา 75 ที่มีหลักเกณฑ์ว่า

“บรรดาสิ่งที่ได้ทำขึ้นหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามพระราชบัญญัตินี้และยังเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 69 หรือมาตรา 70 ให้ตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง ส่วนสิ่งที่ใช้ในการกระทำความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น”

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการเยียวยาความเสียหายของเจ้าของลิขสิทธิ์โดยการริบทรัพย์ กรณีนี้ถือได้ว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายเครื่องหมายการค้า คือ ทรัพย์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ กับ ทรัพย์ที่ใช้ในการละเมิดลิขสิทธิ์ ในกรณีแรก ทรัพย์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ กฎหมายกำหนดให้ทรัพย์ที่ทำขึ้นในราชอาณาจักร และที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กระทำความผิด ตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์ กรณีนี้ทรัพย์จะตกแก่เจ้าของ ไม่ได้ตกแก่แผ่นดิน แต่ในกรณีที่สอง ทรัพย์ซึ่งใช้ในการกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ กำหนดให้ สิ่งที่ใช้ในการกระทำความผิดตกแก่แผ่นดิน

ในเรื่องนี้กฎหมายฉบับก่อนๆก็มีบัญญัติไว้ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. 2474 ซึ่งได้แบบอย่างมาจากประเทศอังกฤษ ได้บัญญัติอยู่ในส่วนที่ 4 ว่าด้วยสิทธิแก่ในทางแพ่งซึ่งการละเมิดสิทธิ มาตรา 23 ที่ว่า

“ถ้าคนจำต้องละเมิดสิทธิแห่งสิ่งอันมีลิขสิทธิ์อยู่ จะเป็นจีนหรือเป็นส่วนมากก็ดี แม้พิมพ์ที่ใช้อยู่หรือตั้งใจจะใช้ให้เกิดสำเนาจำต้องเช่นนั้นก็ดี ท่านให้อือเป็นทรัพย์สินของเจ้าของลิขสิทธิ์ และเจ้าของลิขสิทธิ์สามารถฟ้องเรียกชดเชยได้”

บทบัญญัติข้างต้นนี้ภายหลังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 ซึ่งมีใจความเป็นอย่างเดียวกัน จะเห็นได้ว่า กฎหมายในส่วนที่กำหนดให้ทรัพย์สินที่ละเมิดตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์ของไทยมีมาแต่สมัยก่อน เพราะประเทศไทยเราได้นำแบบอย่างมาจากต่างประเทศ แต่หากเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติคุ้มครอง

วรรณกรรมและศิลปกรรม พ.ศ. 2474 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับเก่า กับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับใหม่ จะเห็นได้ว่า มีความแตกต่างกันอยู่ในข้อที่ว่า ตามกฎหมายเก่าให้ถือว่าสำเนาจำลองงานที่ได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ก็ดี สิ่งของที่ได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการทำให้เกิดสิ่งของดังกล่าวก็ดี ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินของเจ้าของลิขสิทธิ์ และเจ้าของลิขสิทธิ์จะฟ้องเรียกทรัพย์สินนั้นก็ได้ ส่วนกฎหมายใหม่ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันบัญญัติให้สิ่งของที่ได้ทำขึ้นหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยละเมิดลิขสิทธิ์ตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์เสียเลยทีเดียว แต่ก็ยังคงมีข้อจำกัดว่า สิ่งของนั้นจะต้องยังเป็นการกระทำของผูกระทำความผิดอยู่ หากโอนไปยังบุคคลอื่นแล้วก็ไม่เข้าหลักเกณฑ์นี้ ส่วนสิ่งที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดจะไม่ตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์แต่ให้ริบเสีย เห็นได้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายฉบับปัจจุบันได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระ ของกฎหมายเก่าที่มีลักษณะเป็นการเยียวยาความเสียหายทางแพ่ง โดยแท้ มาเป็นบทบัญญัติทางอาญา โดยแท้⁸² ดังนั้น เราจึงต้องมาพิจารณากฎหมายต่างประเทศในปัจจุบันเพื่อพิจารณาว่าสมควรจะมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดของบุคคล และแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันหรือไม่

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยกับกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายของประเทศอังกฤษ กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศอังกฤษมีมาตรการให้ทรัพย์สินนั้นตกไปเป็นของเจ้าของสิทธิได้ ซึ่งเรียกว่าการส่งมอบคืน (Order for Delivery Up) กล่าวคือ ผู้เป็นเจ้าของสิทธิในงานอันมีลิขสิทธิ์ สามารถร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ส่งสำเนาจำลองงานที่ละเมิดคืนแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือบุคคลอื่นตามที่ศาลมีคำสั่ง กรณีดังกล่าวนี้มีลักษณะการบังคับสิทธิ เช่นเดียวกับบทบัญญัติในส่วนคดีอาญาตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทย เพราะประเทศไทยตั้งแต่ใช้กฎหมายเก่าก็นำกฎหมายของประเทศอังกฤษมาเป็นแบบอย่างในการบัญญัติ ดังนั้น การเยียวยาความเสียหายกรณีให้ส่งมอบคืนแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ของประเทศไทยจึงมีลักษณะแบบเดียวกันกับกฎหมายของประเทศอังกฤษ แต่ต่างจากมาตรการของประเทศอังกฤษซึ่งเป็นมาตรการทางแพ่ง

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่มีมาตรการริบทรัพย์สินในคดีแพ่งเช่นกัน แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิในระดับสูง โดยศาลอาจมีคำสั่งให้ยึดไว้ซึ่งสำเนาจำลองงานหรือสิ่งบันทึกเสียงซึ่งกล่าวอ้างว่าได้ทำขึ้นหรือได้ใช้ในการทำให้เสียหายแก่สิทธิแต่ผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ รวมทั้งบรรดาแม่พิมพ์ แบบ แม่พิมพ์สำหรับหล่อพิมพ์ อุปกรณ์สำหรับควบคุมสิ่งอื่น แถบเสียง ฟิล์ม หรือสิ่งของอื่น ภายในเงื่อนไขตามที่เห็นว่าเหมาะสมในระหว่างพิจารณา เพื่อมิให้สำเนาจำลองงานหรือสิ่งบันทึกเสียงนั้นถูกนำกลับไปใช้ทำซ้ำอีก

⁸² ปิยะนันท์ พันธุ์ชนะวณิช. (2531). ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายกรณีละเมิดลิขสิทธิ์.

กล่าวคือ เป็นการป้องกันและยับยั้งการกระทำไม่ให้สินค้าสามารถกลับไปสู่ตลาดได้อีก กรณีนี้จะเห็นได้ว่าแตกต่างกับประเทศไทย เพราะกฎหมายของไทยนั้นกำหนดให้โจทก์ต้องร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกแก่โจทก์ แต่กรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาจะเป็นผู้ยึดไว้เองโดยใช้ดุลพินิจด้วยจุดมุ่งหมายว่าไม่ต้องการให้สำเนาจำลองงานถูกนำกลับไปใช้ซ้ำอีก

สำหรับประเทศเยอรมัน ก็เช่นเดียวกัน คือ ไม่มีมาตรการริบทรัพย์สินในคดีแพ่ง คงมีแต่มาตรการในการร้องขอให้ส่งมอบสำเนาจำลองงาน แบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีแรก การร้องขอให้ส่งมอบตัวสำเนาจำลองงานที่ละเมิด กรณีที่สอง การร้องขอให้ส่งมอบสิ่งซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้กระทำละเมิด ในกรณีแรกนั้นการร้องขอให้ส่งมอบตัวสำเนาจำลองงานที่ละเมิดก็มีลักษณะเดียวกับกฎหมายของไทยคือ ผู้เสียหายสามารถร้องขอให้ส่งมอบสำเนาจำลองงานที่อยู่กับผู้กระทำละเมิดแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ได้ แต่ต่างกับประเทศไทยตรงที่ว่า คำร้องหรือกระบวนการของประเทศเยอรมันเป็นคำร้องที่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางแพ่ง แต่ของไทยนั้นเป็นคำร้องที่เป็นบทกำหนดโทษทางอาญา ซึ่งหากไม่ดำเนินคดีอาญาแล้วก็ไม่สามารถร้องขอให้ส่งมอบทรัพย์สินได้ แต่กรณีที่สองนั้น มาตรการในการร้องขอให้ส่งมอบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำนั้นประเทศเยอรมันสามารถร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกแก่เจ้าของได้ แต่ของไทยนั้นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำ ความผิดศาลจะมีคำสั่งให้ริบและตกแก่แผ่นดินเลย

จะเห็นได้ว่า กฎหมายเครื่องหมายการค้าและกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษและประเทศเยอรมัน ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการริบทรัพย์สินในคดีแพ่ง กฎหมายเครื่องหมายการค้าและกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยแม้จะปรากฏบทบัญญัติเรื่องการริบทรัพย์สิน ก็เป็นมาตรการในทางอาญาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ถึงข้อ 46 ของความตกลงทริปส์ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการเยียวยาความเสียหายอื่นๆแล้วก็ไม่พบบทบัญญัติในส่วนของการริบทรัพย์สินในคดีแพ่งเช่นกัน ฉะนั้นการที่กฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติในส่วนของการริบทรัพย์สินทางแพ่งสำหรับคดีทรัพย์สินทางปัญญาจึงไม่ใช่เรื่องที่ขัดต่อพันธกรณีของความตกลงทริปส์หรือไม่สอดคล้องกับกฎหมายต่างประเทศแต่อย่างใด

4.1.2 เปรียบเทียบมาตรการทำลายทรัพย์สินของไทยกับต่างประเทศ

4.1.2.1 ในกรณีกฎหมายเครื่องหมายการค้า

เนื่องจากการทำลายทรัพย์สินที่ละเมิดตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าของไทยต้องผ่านขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาโดยอาศัยบทกำหนดโทษทางอาญาในการริบทรัพย์สินก่อน ไม่ว่าจะเป็นกรณีการริบทรัพย์สินที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า ตามมาตรา 115 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 หรือกรณีการริบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 33 ทรัพย์ทั้งหลายที่ถูกจับก็จะตกแก่แผ่นดินและถูกทำลายในที่สุด ซึ่งแม้ทั้งที่มีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 35 บัญญัติเป็นหลักเกณฑ์ไว้ว่า

“ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะพิพากษาให้ทำให้ทรัพย์นั้นใช้ไม่ได้หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้”

แต่ในทางปฏิบัติ เมื่อศาลมีคำสั่งให้ริบ หรือยึดของกลาง การปฏิบัติต่อของกลางนั้นจะใช้ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 15 บทที่ 1 ข้อ 418 (9) ที่ว่า

“(9) ของกลางซึ่งตกเป็นของรัฐบาลและเป็นของที่ชำรุดเสียหายไม่มีราคา หรือเป็นของที่ปราศจากราคาโดยสภาพของตัวมันเอง หรือเป็นของบุคคลไม่อาจมีได้โดยผิดต่อกฎหมายเป็นของที่ไม่ควรขาย ให้ตำรวจเสนอผู้บังคับการสั่งทำลายเสีย หรือส่งไปยังเจ้าหน้าที่แผนกการแห่งของนั้น แล้วแต่กรณี”

เห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่งานตำรวจจะเป็นผู้ปฏิบัติต่อของกลางที่ศาลพิพากษาให้ริบ ซึ่งเป็นการปฏิบัติโดยหน่วยงานเฉพาะ ศาลจะไม่มีคำสั่งในส่วนนี้ ดังนั้น จึงเกิดปัญหาว่า เมื่อของกลางตกอยู่แก่เจ้าพนักงานตำรวจ งานทำลายทรัพย์เป็นของเจ้าพนักงานตำรวจ แม้เจ้าพนักงานตำรวจจะมีระเบียบให้มีคำสั่งทำลายได้ แต่ของกลางในคดีทรัพย์สินทางปัญญาจะมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งการเก็บรักษาและการควบคุมกระทำไม่ได้โดยลำบาก อีกทั้งตัวเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเองก็มีความประสงค์ที่จะไม่ให้ทรัพย์ที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากลับเข้ามาสู่ตลาดอีก หรือมิให้มีการละเมิดซ้ำอีก ผู้เป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจึงประสงค์ให้มีการทำลายทรัพย์นั้นเสีย แต่เมื่อของกลางอยู่กับเจ้าพนักงานตำรวจการร้องขอหรือติดตามผลก็จะต้องคอย ไปติดต่อบอกกล่าวแก่เจ้าพนักงานตำรวจผู้ควบคุมดูแลทรัพย์ที่ละเมิดอีก เป็นการยากลำบากทั้งส่วนของเจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

หากเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ มาตรการในการทำลายทรัพย์ปรากฏอยู่ใน Trade Mark Act 1994 มาตรา 15 คำสั่งให้ลบเครื่องหมายที่ละเมิดซึ่งมีรายละเอียดที่ครอบคลุมถึงมาตรการในการทำลายทรัพย์โดยให้สิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จะร้องขอต่อศาลกว้างขวางมาก เช่น หากมีการกระทำละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าเกิดขึ้น ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลผู้ทำละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่จะทะเบียนของบุคคลอื่นนั้นทำการลบ ถอดย้าย หรือกำจัดสัญลักษณ์ที่ละเมิดออกจากสินค้า วัตถุสิบหรือวัตถุใดๆ ที่ละเมิดซึ่งอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของบุคคลผู้นั้น และหากว่าการดำเนินการข้างต้นไม่อาจกระทำได้แล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้จัดให้มีการทำลายสินค้า วัตถุสิบหรือวัตถุใดๆ ที่ทำละเมิดนั้นก็ได้ กล่าวคือสามารถที่จะทำลายหรือกำจัดสัญลักษณ์เครื่องหมายที่แสดงถึงการละเมิดเครื่องหมายการค้า หรือหากกระทำเช่นนั้นไม่ได้ เช่น เครื่องหมายติดอยู่กับตัวสินค้าเลย ก็สามารถที่จะมีคำสั่งให้ทำลาย

สินค้านั้นได้เลย ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าประเทศอังกฤษมีมาตรการในการทำลายทรัพย์สินได้โดยตรงไม่จำเป็นต้องมีการรับทรัพย์สินมาก่อนอย่างประเทศไทยและอำนาจของศาลมีมากกว่าของประเทศไทยมาก

ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรการในการทำลายทรัพย์สิน ปรากฏอยู่ใน Lanham (Trademark) Act (15 U.S.C.) Title VI การเยียวยาความเสียหาย มาตรา 36 (15 U.S.C. 1118) การทำลายสินค้าที่ละเมิด กฎหมายมีลักษณะเหมือนและให้อำนาจแก่ศาลคล้ายกับของประเทศไทย คือ ศาลอาจมีคำสั่งให้ทำลาย วัตถุต่างๆ ที่ใช้ในการกระทำความผิด เช่น ป้ายฉลาก หีบห่อ ชื่อ คำบรรยาย หรือวัตถุต่างๆ ที่ก่อให้เกิดหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอื่นๆ ได้เลยโดยไม่ต้องมีการรับทรัพย์สินมาก่อนดังเช่นกระบวนการทำลายทรัพย์สินของประเทศไทย

สำหรับประเทศเยอรมัน มาตรการทำลายทรัพย์สินปรากฏอยู่ใน German Trademark Act of October 25, 1994 Chapter 3 ขอบเขตในการให้ความคุ้มครองในการละเมิดสิทธิ มาตรา 18 การร้องขอให้ทำลาย ซึ่งเจ้าของเครื่องหมายการค้าผู้เป็นโจทก์สามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งทำลายสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าที่ละเมิด ทั้งที่อยู่ในความครอบครองและเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยผู้กระทำความผิดได้ นอกจากนี้โจทก์ยังสามารถร้องขอให้ทำลายอุปกรณ์หรือสิ่งของใดๆ ของจำเลยผู้ทำละเมิด ซึ่งถูกใช้สำหรับกระทำความผิดได้ เช่น เครื่องพิมพ์ หรือแม่แบบ เป็นต้น ประเทศเยอรมันก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีมาตรการในการทำลายทรัพย์สินซึ่งเป็นมาตรการโดยตรงที่สามารถมีคำขอได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการในการรับทรัพย์สินมาก่อนดังเช่นประเทศไทย

4.1.2.2 ในกรณีกฎหมายลิขสิทธิ์

กรณีรับทรัพย์สินตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยนั้น มีผลให้ทรัพย์สินนั้นตกแก่แผ่นดิน ดังนั้น มาตรการทำลายทรัพย์สินจึงมีลักษณะเช่นเดียวกับมาตรการทำลายทรัพย์สินตามกฎหมายเครื่องหมายการค้า โดยเมื่อรับทรัพย์สินให้ตกแก่แผ่นดินแล้วขั้นตอนต่อไปก็จะเป็นไปตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 15 บทที่ 1 ข้อ 418 (9) กล่าวคือ อำนาจดำเนินการเพื่อทำลายทรัพย์สินจะตกแก่เจ้าพนักงานตำรวจ แต่จะมีข้อแตกต่างจากกฎหมายเครื่องหมายการค้าอยู่บ้างในส่วนทรัพย์สินที่ละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 75 บัญญัติไว้ให้ทรัพย์สินที่ถูกริบฐานละเมิดลิขสิทธิ์ตกแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ ดังนั้น กรณีนี้เจ้าของลิขสิทธิ์จะต้องดำเนินการทำลายทรัพย์สินด้วยตัวเอง และไม่สามารถมีคำขอต่อศาลให้มีคำสั่งทำลายทรัพย์สินได้ เนื่องจาก ศาลไม่มีอำนาจสั่ง เพราะได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยวางหลักไว้ในกรณีนี้ว่า เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจศาลในการสั่งให้ยึดและทำลายทรัพย์สินศาลจึงไม่สามารถมีคำสั่งได้

หากเปรียบเทียบกับกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยแล้ว มาตรการทำลายทรัพย์สินตามกฎหมายลิขสิทธิ์ปรากฏอยู่ใน Chapter VI การเยียวยาความเสียหายในการละเมิด (บท

เสริม) มาตรา 114 คำสั่งให้กำจัดสิ่งของในสำเนาจำลองงานที่ละเมิด ซึ่งตามบทบัญญัติกฎหมายนี้ผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ สามารถร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทำลายสำเนาจำลองงานที่ละเมิดหรืออุปกรณ์อื่นๆได้

ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรการทำลายทรัพย์สินปรากฏอยู่ใน TITLE 17 of United States Code Chapter 5 การละเมิดลิขสิทธิ์และการเยียวยาความเสียหาย มาตรา 503 การเยียวยาความเสียหายกรณีละเมิดลิขสิทธิ์ โดยวิธียึดไว้และการกำจัดเกี่ยวกับสิ่งของที่ได้ทำขึ้นโดยละเมิด ซึ่งการเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกานี้ถือได้ว่าเป็นการบัญญัติเอาไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมกว้างขวาง ทั้งให้ความคุ้มครองสิทธิแก่เจ้าของลิขสิทธิ์อย่างมาก กล่าวคือ ศาลมีอำนาจให้ความคุ้มครองทั้งในคดีที่อยู่ระหว่างพิจารณา และภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว โดยศาลอาจออกคำสั่งให้ทำลายหรือให้กำจัดโดยวิธีอื่นแก่สำเนาจำลองงานหรือสิ่งบันทึกเสียงทั้งหมดที่พบว่าได้ทำขึ้นหรือได้ใช้ในการทำให้เสียหายแก่สิทธิแต่ผู้เดียวของเจ้าของสิทธิ และทำลายหรือกำจัดโดยวิธีอื่นซึ่งบรรดาแม่พิมพ์ แบบ แม่พิมพ์สำหรับหล่อพิมพ์ อุปกรณ์สำหรับควบคุมสิ่งอื่น แถบเสียง फिल्म หรือสิ่งของอื่น ภายในเงื่อนไขตามที่เห็นว่าเหมาะสม เพื่อมิให้สำเนาจำลองงานหรือสิ่งบันทึกเสียงนั้นอาจถูกนำกลับไปใช้ทำซ้ำอีก ซึ่งมาตรการในการทำลายทรัพย์สินนี้ศาลอาจมีคำสั่งได้โดยตรงเลยเช่นเดียวกัน โดยศาลไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินเสียก่อน ตามรูปแบบกระบวนการของประเทศไทย

สำหรับประเทศเยอรมัน มาตรการทำลายทรัพย์สิน ปรากฏอยู่ใน Copyright Law In the version published on 9 September 1965, as last amended on 8 May 1998 โดยมีบทบัญญัติแบ่งการทำลายทรัพย์สินออกเป็น ทรัพย์สินที่เป็นตัวสำเนาจำลองงานที่ละเมิด และทรัพย์สินซึ่งใช้ในการกระทำละเมิด โดยบัญญัติอยู่ใน มาตรา 98 และ มาตรา 99 กล่าวคือ ผู้ได้รับความเสียหายสามารถร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งทำลายสำเนาจำลองงานที่ถูกผลิตขึ้นโดยผิดกฎหมาย หรือได้เผยแพร่โดยผิดกฎหมาย ที่ผู้ละเมิดได้ครอบครองอยู่ และการร้องขอให้ส่งมอบหรือทำลายนั้นให้รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำละเมิด หรือตั้งใจที่จะใช้ในการกระทำละเมิด มาตรการในการทำลายทรัพย์สินของประเทศเยอรมันก็เช่นเดียวกันคือ ไม่จำเป็นต้องมีการริบทรัพย์สินก่อนที่จะมีคำสั่งให้ทำลายทรัพย์สินนั้น

เห็นได้ว่า กฎหมายของประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมัน ต่างได้ให้ความคุ้มครองเจ้าของสิทธิโดยมุ่งหมายที่จะไม่ให้งานที่ละเมิดลิขสิทธิ์ นั้นสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำอีกได้ โดยบัญญัติให้มีมาตรการในการทำลายทรัพย์สินซึ่งเป็นมาตรการที่ศาลอาจมีคำสั่งได้เลย โดยไม่จำเป็นต้องมีการยึดหรือริบทรัพย์สินนั้นก่อน และในความตกลงทริปส์นั้นมีวัตถุประสงค์ในการวางหลักเป็นบรรทัดฐานในการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิก ซึ่งระบุให้ประเทศสมาชิกกำหนดมาตรการในการเยียวยาความเสียหาย

ทางแพ่งในลักษณะเดียวกัน ตามข้อกำหนดพื้นฐานของทริปส์ ซึ่งในส่วนนี้ประเทศไทยยังคงขาดอยู่

4.2 วิเคราะห์ ประโยชน์และความจำเป็นในการนำกฎหมายเรื่องการริบทรัพย์สินและทำลายทรัพย์สินมาใช้ในคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

จากที่ได้ศึกษาและเปรียบเทียบกฎหมายเครื่องหมายการค้าและกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยและของต่างประเทศ ทั้งในส่วนการริบทรัพย์สินและทำลายทรัพย์สิน พบว่า ปัญหาที่สำคัญมีลักษณะอย่างเดียวกัน คือ การทำลายทรัพย์สินตามกฎหมายของไทย เป็นเรื่องที่จะบังคับใช้ได้เฉพาะแต่เมื่อมีการฟ้องคดีอาญาเท่านั้น เพราะมาตรการในการทำลายทรัพย์สินไม่ใช่โทษทางอาญาแต่มาตรการในการทำลายทรัพย์สินเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องและเป็นผลมาจากการริบทรัพย์สินเท่านั้นซึ่งการจะทำลายทรัพย์สินได้ต้องผ่านกระบวนการในการริบทรัพย์สินก่อน และกระบวนการในการริบทรัพย์สินเป็นโทษทางอาญาหากไม่มีการฟ้องคดีอาญาก็จะไม่มีผู้กระทำความผิดและจะริบทรัพย์สินไม่ได้ เช่น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 75 ที่ว่า “บรรดาสิ่งที่ได้ทำขึ้นหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามพระราชบัญญัตินี้และยังเป็นการละเมิดสิทธิของผู้กระทำความผิด.....ส่วนสิ่งที่ใช้ในการกระทำความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น” เห็นได้ว่า ทรัพย์สินที่สามารถริบได้ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 75 นั้น ต้องเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังบังคับได้ในทางอาญาเท่านั้น เพราะการริบทรัพย์สินมีอยู่แต่เฉพาะในคดีอาญา ดังนั้น ในคดีลิขสิทธิ์ กรณีเจ้าของลิขสิทธิ์ฟ้องคดีแพ่งโดยมิได้ฟ้องคดีอาญาแก่ผู้ละเมิดด้วย ก็ไม่สามารถเรียกร้องให้ยึดสิ่งของเครื่องใช้ดังกล่าวจากผู้ละเมิดได้ เพราะไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ไว้โดยเฉพาะ ทั้งไม่อาจเรียกร้องได้ตามกฎหมายในลักษณะอื่น ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาฎีกาที่ 4076/2533 ซึ่งถือได้ว่าเป็นคำพิพากษาฎีกาสำคัญที่ศาลฎีกาได้วางหลักเอาไว้ ดังนี้

โจทก์ฟ้องเป็นคดีแพ่ง ความว่า โจทก์เป็นจิตรกรมีอาชีพเขียนภาพสร้างสรรค์และงานเกี่ยวกับศิลปกรรมประเภทจิตรกรรม ลายไทย ศิลปะประเพณี และภาพตัวละครของจินตกวีในวรรณคดีไทย เพื่อจำหน่ายเป็นภาพแก่ร้านค้าขาย จำเลยเป็นนิติบุคคล และหุ้นส่วนผู้จัดการ จำเลยได้นำเอาภาพเขียน 13 ภาพ ซึ่งโจทก์เป็นผู้สร้างสรรค์ไปจัดพิมพ์เป็นบัตรอวยพรปีใหม่เพื่อจำหน่ายเป็นทางการค้า การกระทำของจำเลยเป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ทำซ้ำ คัดแปลง ออกโฆษณาโดยมิได้รับอนุญาตจากโจทก์ โจทก์จึงคิดค่าเสียหายและขอให้ศาลบังคับจำเลยทั้งสองคนวันกระทำความผิดคือโจทก์ กับให้ยึดภาพพิมพ์ทั้งหมดและทำลายเสีย จำเลยให้การแก้ว่า จำเลยเป็นผู้ว่าจ้างโจทก์ จำเลยจึงมีสิทธิจะกระทำการใดเกี่ยวกับภาพก็ได้ ศาล

ชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยร่วมกันชำระเงิน และให้จำเลยงดเว้นกระทำความผิดโจทก์ต่อไป และที่โจทก์ขอให้ยึดภาพทั้งหมดและทำลายเสียนั้น ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 กำหนดให้บรรดาสิ่งที่ได้ทำขึ้นอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์และยังเป็นการละเมิดสิทธิของผู้กระทำความผิดตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์ เมื่อโจทก์ไม่ประสงค์จะได้ภาพ จึงให้ยึดภาพทั้งหมดและทำลายเสีย

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ภาพพิมพ์พิพาทตกเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 มาตรา 47 แต่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 ดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติให้ยึดหรือทำลายภาพพิมพ์พิพาทด้วย จึงให้ยกคำขอของโจทก์ในส่วนที่ขอให้ยึดภาพพิมพ์พิพาททั้งหมดและทำลายเสีย

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า กรณีดังกล่าวเป็นช่องว่างของกฎหมาย เพราะในคดีแพ่งหากโจทก์ไม่อาจเรียกร้องเอาสิ่งของที่ละเมิดลิขสิทธิ์ให้ตกเป็นขอโจทก์ได้ ผู้ละเมิดก็อาจนำเอาสิ่งของดังกล่าวไปใช้กระทำความผิดทรัพย์สินทางปัญญาซ้ำได้อีก ซึ่งกฎหมายของต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศเยอรมัน ต่างก็ได้แยกเอาไว้อย่างชัดเจน ฉะนั้น หากกฎหมายไทยมีบัญญัติระบุเอาไว้อย่างชัดเจนในประเด็นนี้ก็จะประโยชน์แก่เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่จะสามารถขอรับความคุ้มครองได้อย่างเต็มที่และกว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งยังป้องกันมิให้ผู้ละเมิดนำทรัพย์สินที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือละเมิดลิขสิทธิ์ไปใช้ซ้ำได้อีก นอกจากนี้หากผู้เป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะดำเนินคดีทางแพ่งเพียงอย่างเดียวแล้วสามารถมีคำขอให้ทำลายทรัพย์สินที่ละเมิดได้ ซึ่งจะช่วยให้เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประหยัดทั้งค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการดำเนินคดี โดยไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการฟ้องร้องผู้ละเมิดในทางอาญาอีก

นอกจากนี้ในปัญหาว่า ถ้านำเอาบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรื่องการบังคับคดีมาใช้บังคับ จะมีผลให้การบังคับเป็นไปโดยครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ ซึ่งการนำเอาบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับนั้น สามารถทำได้ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 หมวด 3 วิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ มาตรา 26 ที่บัญญัติว่า

“กระบวนการพิจารณาในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และข้อกำหนดตามมาตรา 30 ในกรณีไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

แต่อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรื่องการบังคับคดีดังกล่าวก็ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องของริบทรัพย์และทำลายทรัพย์ที่เป็นการละเมิดสิทธิไว้โดยเฉพาะ คงมีเพียงบทบัญญัติ มาตรา 282 ซึ่งเป็นกรณีที่บังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระเงิน โดยให้อำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดีรวบรวมเงินด้วยวิธีการต่างๆ จากทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือชำระเงินตามคำพิพากษาหรือคำสั่งให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเท่านั้น

จึงเห็นได้ว่า การนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ จะต้องเป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ลูกหนี้ชำระเงิน และวัตถุประสงค์ของการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็เป็นเพียงวิธีการในการรวบรวมเงินเพื่อนำมาชำระหนี้ เพราะการยึดทรัพย์นั้นภายหลังจากที่ยึดแล้วก็ต้องนำทรัพย์นั้นออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ การยึดทรัพย์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจึงไม่ใช่การเยียวยาความเสียหายตามวัตถุประสงค์ของการยึดทรัพย์ตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ที่การยึดนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้สินค้าที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญานั้นมีโอกาสถูกนำกลับไปใช้แพร่หลายหรือถูกนำกลับไปสู่ตลาดการค้าอีก การยึดทรัพย์ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นการยึดเพื่อป้องกันไม่ให้สินค้าอันสามารถก่อให้เกิดการละเมิดต่อไป ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ปัจจุบันหากผู้เป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะร้องขอให้มีการทำลายทรัพย์ในกรณีที่ฟ้องคดีทางแพ่งจะไม่สามารถทำได้ เพราะไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจไว้ และไม่สามารถนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้เพื่อบรรลุมุ่งหมายดังกล่าวด้วย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการแก้ไขกฎหมายโดยเพิ่มเติมบทบัญญัติให้สิทธิแก่เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่จะมีคำขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทำลายทรัพย์ในการฟ้องร้องคดีแพ่งได้ ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้รับความคุ้มครองตามหลักสากล และได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างเป็นธรรมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำหรับประโยชน์และความจำเป็นที่จะนำมาตรการริบทรัพย์มาใช้ในการฟ้องร้องทางแพ่งนั้น จะเห็นได้ว่าไม่มีความจำเป็นและไม่เกิดประโยชน์ เพราะ มาตรการในการทำลายทรัพย์เป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรการที่ทำให้ทรัพย์ที่ละเมิดถูกกำจัดไป โดยมาตรการในการทำลายทรัพย์สามารถนำมาใช้ได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งให้ริบทรัพย์ก่อน ดังจะเห็นได้จากหลักกฎหมายของประเทศต่างที่ได้นำมาวิเคราะห์เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมัน ต่างก็มีบทบัญญัติให้มีมาตรการในการทำลายทรัพย์ได้โดยไม่ต้องริบทรัพย์ก่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่เห็นประโยชน์และความจำเป็นที่จะนำมาตรการริบทรัพย์มาใช้ในการฟ้องร้องทางแพ่ง

4.3 วิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำหลักกฎหมายเรื่องการทำลายทรัพย์สินทางแพ่งมาปรับใช้ในประเทศไทย

ในการที่จะวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมที่จะนำเอามาตรการในการเยียวยาความเสียหายในเรื่องการทำลายทรัพย์สิน มาปรับใช้ในประเทศไทยนั้น จะต้องวิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียของมาตรการดังกล่าวกับปัญหาในเรื่องความสามารถในการนำมาปรับใช้เป็นข้อพิจารณาด้วย กล่าวคือ ประเทศไทยจะนำเอามาตรการที่เป็นมาตรการทางอาญาคือ มาตรการริบทรัพย์สิน รวมทั้งทางปฏิบัติในการนำทรัพย์สินที่ริบหรือยึดไว้ไปทำลายมาปรับใช้เป็นมาตรการทางแพ่งได้แค่ไหนเพียงไร

4.3.1 ผลดีและผลเสียหากนำมาตรการทำลายทรัพย์สินมาใช้ในทางแพ่ง

4.3.1.1 ผลดีของมาตรการทำลายทรัพย์สิน

หากประเทศไทยมีมาตรการริบทรัพย์สินและมาตรการทำลายทรัพย์สินที่เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาสามารถร้องขอได้ในคดีแพ่ง ผลดีก็จะเกิดแก่รัฐและเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา คือ

1) เมื่อมีมาตรการในการทำลายทรัพย์สินทางแพ่ง ผู้เป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาก็ไม่จำเป็นต้องฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา เพราะสามารถใช้มาตรการในการเยียวยาความเสียหายในกรณีที่สินค้าซึ่งละเมิดสิทธิอาจมีโอกาสแพร่หลายและกลับเข้าสู่ตลาดได้อีกในการฟ้องคดีแพ่งได้เลย ทำให้จำนวนคดีในศาลลดน้อยลง รัฐไม่จำเป็นต้องดำเนินคดีต่อเนื่องยาวนานทำให้สูญเสียทรัพยากรด้านต่างๆและบุคคลากรในการดำเนินคดี ส่วนผู้เป็นเจ้าของสิทธิก็จะได้รับการเยียวยาความเสียหายได้รวดเร็วขึ้น อีกทั้งผู้เป็นเจ้าของสิทธิก็จะเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีน้อยลงทั้งส่วนค่าฤชาธรรมเนียมศาลและค่าทนายความ

2) เมื่อมีมาตรการในการทำลายทรัพย์สิน รัฐก็ไม่จำเป็นต้องดูแลจับเก็บทรัพย์สินที่เป็นของกลางในคดีเป็นระยะเวลายาวนาน โดยเมื่อศาลมีคำสั่งให้ทำลายทรัพย์สินแล้วเจ้าพนักงานก็สามารถจัดการทำลายทรัพย์สินได้ทันที ทำให้ภาระหน้าที่และค่าใช้จ่ายของรัฐในการจัดเก็บสินค้าลดลง เป็นการประหยัดงบประมาณของรัฐในการดูแลรักษาทรัพย์สินที่ละเมิดได้จำนวนมหาศาล

3) เมื่อมีมาตรการในการทำลายทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ละเมิดก็จะสูญสลายไป ทำให้ทรัพย์สินที่ละเมิดไม่กลับเข้าสู่ตลาดอีกครั้ง ขจัดปัญหาทรัพย์สินกลับเข้าสู่ช่องทางการค้า ซึ่งก็จะเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่ต้องการให้ทรัพย์สินนั้นถูกนำกลับไปได้

4) ในกรณีละเมิดลิขสิทธิ์ถ้าไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าของสิทธิในการร้องขอต่อศาลให้ทำลายทรัพย์สินทางแพ่ง ผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ก็จะต้องไปดำเนินคดีอาญาและร้องขอตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 75 ขอให้ทรัพย์สินที่ละเมิดตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์ หาก

เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่สุจริต โดยเป็นผู้ร้องขอให้รับของกลางแล้วนำทรัพย์สินนั้นมาเก็บไว้เองแต่ไม่ทำลาย ก็จะทำให้เกิดปัญหาตามมาคือ ทรัพย์สินที่ละเมิดนั้นอาจถูกนำกลับเข้าสู่ตลาดอีก หรือหากเจ้าของลิขสิทธิ์นำมาทำลายเอง แต่ทำลายไม่ถูกวิธีก็จะเกิดเป็นมลพิษกับอากาศและสิ่งแวดล้อมอีกได้ ดังนั้น เมื่อมีมาตรการในการทำลายทรัพย์สินแล้ว เพียงเจ้าของสิทธิร้องขอต่อศาล ศาลก็จะมีคำสั่ง แล้วมีการดำเนินการต่อไปโดยเจ้าพนักงานโดยไม่ต้องตกเป็นภาระแก่โจทก์

5) หากมีมาตรการในการทำลายทรัพย์สินทางแพ่งก็จะถือได้ว่าเป็นการพัฒนากฎหมายให้ก้าวหน้าไปอีกระดับหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ละเมิด และเป็นการยกระดับมาตรฐานในการบังคับสิทธิในคดีทรัพย์สินทางปัญญาของไทย ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นของชาวต่างประเทศต่อกฎหมายของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

6) ลดปัญหาเรื่องทรัพย์สินของกลางที่ละเมิดสูญหายหรือถูกลักขโมยไป ในระหว่างการดำเนินคดีอันส่งผลให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้เก็บรักษาทรัพย์สินที่ละเมิดถูกตั้งกรรมการสอบสวนและถูกไล่ออกหรือให้ออกจากราชการ ทั้งที่อาจมิใช่ผู้กระทำผิด

4.3.1.2 ผลเสียของมาตรการทำลายทรัพย์สิน

หากประเทศไทยมีมาตรการทำลายทรัพย์สินทางแพ่ง อาจมองได้ว่ามีผลเสียที่อาจเกิดขึ้นคือ

1) หากมีมาตรการในการทำลายทรัพย์สินทางแพ่งและผู้เป็นเจ้าของสิทธิได้ฟ้องร้องและใช้แต่มาตรการทางแพ่งแล้ว ผู้กระทำผิดก็จะไม่เจ็ดตลาดเพราะไม่ได้ถูกลงโทษทางอาญา

2) เป็นการยากที่ศาลจะรับฟังการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและมีคำสั่งให้ทำลายทรัพย์สิน เพราะทรัพย์สินที่สร้างขึ้นโดยละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอาจเกิดขึ้นโดยประกอบด้วยงานหลายอย่างปนกัน เช่น งานบางส่วนเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์ งานบางส่วนอาจเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น หรืองานบางส่วนอาจเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ของจำเลยเอง หากศาลพิพากษาว่า จำเลยละเมิดลิขสิทธิ์ สิ่งที่ได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ย่อมถูกริบและทำลายซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่จำเลยหรือบุคคลอื่นผู้มิได้เกี่ยวข้องกับการละเมิดลิขสิทธิ์ด้วย

3) อาจกระทบถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในการที่จะได้รับความคุ้มครองในทรัพย์สิน

4) ในการดำเนินคดีทางแพ่งผู้เป็นเจ้าของสิทธิจำต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าเพราะต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมต่อศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

5) ในการดำเนินคดีทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหาย โดยเรียกเก็บทรัพย์สินที่ละเมิดและทำลายทรัพย์สินนั้น รัฐจำต้องเอางบประมาณของรัฐเพื่อมาดำเนินคดีบังคับสิทธิตามความต้องการของเอกชน

4.3.2 ปัญหาการนำเอามาตรการในการริบทรัพย์สินและทำลายทรัพย์สินมาปรับใช้หากมีการบัญญัติให้เป็นมาตรการทางแพ่ง

ในส่วนของการนำเอามาตรการริบทรัพย์สินและทำลายทรัพย์สินมาปรับใช้หากมีการบัญญัติให้เป็นมาตรการทางแพ่ง ผู้วิจัยเห็นว่า ยังคงมีปัญหาต้องพิจารณาต่อไป ดังนี้

4.3.2.1 ในส่วนของมาตรการริบทรัพย์สิน

ปัจจุบันมาตรการริบทรัพย์สินเป็นมาตรการที่อยู่ในส่วนของโทษทางอาญา แม้มาตรการริบทรัพย์สินจะถือได้ว่าเป็นมาตรการเยียวยาความเสียหายอย่างหนึ่งเพราะเป็นการเยียวยาความเสียหายในการป้องกันและยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำละเมิดขึ้นอีก แต่จะเห็นได้ว่าในบทบัญญัติกฎหมายต่างประเทศที่ยกมาเปรียบเทียบกับประเทศไทยนั้น ไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมัน ก็ล้วนแล้วแต่ไม่มีมาตรการในการริบทรัพย์สินซึ่งให้ทรัพย์สินตกแก่แผ่นดินเลย ซึ่งในการเยียวยาความเสียหายอื่นเพื่อการยับยั้งและป้องกันไม่ให้สินค้าที่ละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นกลับเข้าสู่ช่องทางการค้าอีกนั้น ในข้อตกลงระหว่างประเทศทริปส์ก็ไม่มีบทบัญญัติที่ให้ประเทศภาคีต้องมีมาตรการในการริบทรัพย์สิน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาของไทยก็ไม่พบว่าไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินและการทำลายทรัพย์สิน ทั้งไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้มาตรการริบทรัพย์สินเป็นมาตรการเงื่อนไขก่อนที่จะมีมาตรการทำลายทรัพย์สิน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การจะมีมาตรการเยียวยาความเสียหายเพื่อการยับยั้งการกระทำ เช่นการทำลายทรัพย์สินนั้น ไม่จำเป็นต้องมีการริบทรัพย์สินมาก่อน กล่าวคือ แม้มาตรการในการทำลายทรัพย์สินจะถูกนำมาใช้ในอนาคต ก็สามารถบัญญัติกฎหมายให้อำนาจศาลในการสั่งทำลายทรัพย์สินในคดีแพ่งได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินนั้นก่อน

4.3.2.2 ในส่วนของมาตรการทำลายทรัพย์สิน

ในปัจจุบันมาตรการทำลายทรัพย์สินนั้นไม่ใช่โทษทางอาญา แต่เป็นมาตรการที่อยู่ในส่วนเกี่ยวเนื่องกับโทษในการริบทรัพย์สิน ดังที่บัญญัติอยู่ในมาตรา 35 ที่ว่า “ทรัพย์สิน ซึ่ง ศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะพิพากษาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้หรือทำลาย

ทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้” แต่จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจะมีมาตรการในการทำลายนั้น จะต้องเป็นผลที่เกี่ยวเนื่องมาจากการที่ศาลได้มีคำสั่งให้ริบทรัพย์และทรัพย์นั้นตกแก่แผ่นดินแล้วจึง มีกระบวนการต่อไปให้ทำลาย เพราะในกฎหมายอาญานั้นไม่มีบทบัญญัติให้มีการทำลายทรัพย์ได้ โดยตรง การจะทำลายทรัพย์ได้จึงต้องใช้กระบวนการอื่นที่ทำได้ต่อเนื่องไปจากการริบทรัพย์ก่อน เท่านั้น แต่ผู้วิจัยเห็นว่า ในการใช้มาตรการทำลายทรัพย์ทางแพ่งในคดีทรัพย์สินทางปัญญานั้น สามารถแยกการทำลายทรัพย์ออกจากการริบทรัพย์ได้ กล่าวคือ ศาลไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งให้ริบทรัพย์ ก่อนจึงจะมีคำสั่งให้ทำลายทรัพย์ได้ ดังจะเห็นได้จากมาตรการของต่างประเทศที่ศาลมีอำนาจสั่งให้ ทำลายทรัพย์ได้เลย เพราะการที่ศาลสั่งให้ทำลายนั้นก็เพื่อป้องกันมิให้ทรัพย์นั้นถูกนำกลับไปใช้ซ้ำ อีก ดังนั้น การทำลายทรัพย์จึงถือได้ว่าเป็นมาตรการเยียวยาความเสียหายในการยับยั้งป้องกันการนำ กลับไปใช้ซ้ำอีก จึงสรุปได้ว่า หากมีกฎหมายให้อำนาจไว้ ศาลย่อมมีอำนาจนำมาตรการทำลาย ทรัพย์มาใช้ในทางแพ่งได้

4.3.3 ปัญหาข้อขัดแย้งหรือลักลั่นกันของมาตรการริบทรัพย์และการขอให้ทรัพย์ที่ละเมิดตกแก่ เจ้าของลิขสิทธิ์ในคดีอาญากับการทำลายทรัพย์ในคดีแพ่ง

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 75 บัญญัติว่า “บรรดาสิ่งที่ได้ทำขึ้นหรือ นำเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามพระราชบัญญัตินี้ และยังเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กระทำความผิดตาม มาตรา 69 หรือมาตรา 70 ให้ตกเป็นของเจ้าของ ลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง ส่วนสิ่งที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น”

จากบทบัญญัติดังกล่าวมีปัญหาว่า การที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 75 ซึ่งเป็นบทลงโทษทางอาญา กำหนดให้ผู้เป็นเจ้าของสิทธิในลิขสิทธิ์สามารถร้องขอให้ทรัพย์ที่ ละเมิดตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้นได้ และทรัพย์ที่ใช้ในการกระทำความผิดให้ริบ ดังนั้น หากจะ แก้ไขเพิ่มเติมให้มีบทบัญญัติทางแพ่งให้มีมาตรการในการทำลายทรัพย์ได้อีก จะเป็นการซ้ำซ้อนลัก ลั่นกันตรงที่ว่า เมื่อมีการริบทรัพย์ในทางอาญาแล้วมาตรการในการกำจัดของกลางคือให้ทำลายนั้น จะเป็นการซ้ำซ้อนกับการให้มีการทำลายทางแพ่งหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่เป็นการซ้ำซ้อนหรือ ลักลั่นกัน เพราะมาตรการในการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งนั้นย่อมถือเป็นช่องทางเลือกอีก ช่องทางหนึ่ง ที่ผู้เป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะเลือกใช้เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิ ของตนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อนึ่ง การละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล มิใช่เป็นการกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ที่รัฐจะต้องเข้ามา ควบคุมดูแล ดังนั้น เมื่อมีการกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่นเกิดขึ้น ผู้ถูกละเมิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการ

เยียวยาความเสียหายตามที่ตนประสงค์ได้ ดังนั้น เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจึงควรมีสติที่จะเลือกช่องทางในการเยียวยาความเสียหายได้ หากเลือกที่จะเยียวยาความเสียหายทางแพ่งแล้ว เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาก็จะมีอำนาจในการขอให้ทำลายทรัพย์สินได้ แต่หากเลือกการเยียวยาทางอาญาแล้วก็สามารถร้องขอให้ทรัพย์สินตกมาเป็นของตนและนำไปทำลายเองได้ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า มาตรการในการทำลายทรัพย์สินทางแพ่งกับการขอให้ทรัพย์สินตกมาเป็นของเจ้าของสิทธิ หรือให้ทรัพย์สินไม่ลึกลั่นกัน แต่เป็นช่องทางเลือกหนึ่งที่ผู้เป็นเจ้าของสิทธิสามารถได้รับการเยียวยาความเสียหายได้เพิ่มอีกช่องทางหนึ่งเท่านั้น

4.3.4 ปัญหาความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้กับประเทศไทย

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงความเหมาะสมในการนำเอามาตรการในการริบทรัพย์สินและทำลายทรัพย์สินทางแพ่งมาบังคับใช้ในประเทศไทยนั้น ผู้วิจัยจะขอกล่าวให้เห็นถึงที่มาของเหตุผลที่ควรนำมาปรับใช้ในประเทศไทยก่อน คือ ประเทศไทยได้มีการประชุมกันในเรื่องความตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีแถลงการณ์ร่วมกันในการประชุมเอเปคที่กรุงเทพมหานคร เมื่อเดือนตุลาคม 2546 ว่าทั้งสองประเทศจะทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี โดยข้อตกลงที่ประเทศไทยจะทำกับประเทศสหรัฐอเมริกาก็จะยกย่องไปสู่การที่ประเทศสหรัฐอเมริกาทำข้อตกลงในลักษณะเดียวกันกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น อาทิเช่น ประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และเวียดนาม ขณะนี้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาโดยประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช กำลังดำเนินการรุดหนักเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ด้วยการทำข้อตกลงเอฟทีเอ (FTA) กับประเทศต่างๆ โดยในปี 2546 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ทำข้อตกลงเอฟทีเอไปแล้วกับสองประเทศ คือ สิงคโปร์ และชิลี และอยู่ระหว่างการเจรจาจัดทำข้อตกลงลักษณะเดียวกันกับอีกหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ออสเตรเลีย มอริเชียส และอีกสามสิบสี่ประเทศในละตินอเมริกา ที่รู้จักกันในนามข้อตกลงเขตการค้าเสรีแห่งอเมริกา (Free Trade Agreement of the Americas) หรือเอฟทีเอเอ (FTAA)⁸³

จุดมุ่งหมายสำคัญของประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างหนึ่ง คือ ต้องการให้ประเทศคู่ค้าคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้หลักการที่เรียกว่า "ทริปส์พลัส" (TRIPS-Plus) ซึ่งทั้งข้อตกลงเอฟทีเอที่สหรัฐทำกับชิลีและสิงคโปร์ ต่างกำหนดหลักการเกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาที่คล้ายกัน โดยข้อตกลงเอฟทีเอกำหนดให้ประเทศคู่ค้าต้องให้การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน

⁸³ จักรกฤษณ์ ควรพจน์ . ข้อตกลงเขตการค้าเสรี ไทย-สหรัฐ : ปัญหาว่าด้วย "ทริปส์พลัส". สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2548, จาก http://www.ftawatch.org/autopage1/show_page.php?t=3&s_id=3&d_id=3

ทางปัญญาของชนชาติสหรัฐ ในระดับที่สูงกว่ามาตรฐานขั้นต่ำในข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า(Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) หรือข้อตกลงทริปส์ (TRIPS) ซึ่งวิธีการเช่นนี้จะช่วยให้ประเทศสหรัฐอเมริกาถูกนำไปสู่การปรับปรุงมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในองค์การการค้าโลก ให้มีระดับการคุ้มครองที่สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ในขณะที่ความตกลงทริปส์ มีบัญญัติระบุให้ประเทศภาคีสมาชิกต้องกำหนดกฎหมายภายในให้ความคุ้มครองตามมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้แก่สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเท่านั้น สำหรับเหตุผลที่ประเทศซึ่งมีความก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีสูงได้ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาสูงมากกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของความตกลงทริปส์ ก็เพื่อสนับสนุนการค้าของตนและเพื่อเป็นการตอบสนองต่อการพัฒนาในยุคดิจิทัล และประเทศเหล่านี้ได้พยายามริเริ่มให้มีการเพิ่มมาตรฐานการคุ้มครองแก่สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในระดับสูง ที่เรียกว่า TRIPS-plus ไม่ว่าจะโดยการบัญญัติไว้ในความตกลงทวิภาคี ภูมิภาค หรือพหุภาคีก็ตาม⁸⁴

ในส่วนข้อเรียกร้องของประเทศสหรัฐอเมริกาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ที่เรียกว่า "ทริปส์พลัส" (TRIPS-plus) มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

- (1) ให้มีการขยายการคุ้มครองสิทธิบัตร
- (2) ให้คุ้มครองพันธุ์พืชโดยระบบอนุสัญญายูโปฟ
- (3) ให้มีสิทธิผูกขาดในข้อมูลผลการทดสอบความปลอดภัยของยา และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- (4) จำกัดการใช้มาตรการบังคับใช้สิทธิ ห้ามเพิกถอนสิทธิบัตร และจำกัดการนำเข้า
- (5) คุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า
- (6) คุ้มครองลิขสิทธิ์สำหรับเทคโนโลยีดิจิทัล
- (7) ให้มีมาตรการเยียวยาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ประเทศคู่สัญญาเอฟทีเอ เพิ่มมาตรการปราบปรามการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มกำหนดโทษและค่าปรับ เพิ่มความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐในการปราบปรามการทำละเมิด และเพิ่มประสิทธิภาพของศาล

⁸⁴ อรรถพร พนัสวัฒนา. (2547). “ประเด็นใหม่เรื่อง สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้ความตกลงเขตการค้าเสรีของประเทศสหรัฐอเมริกา.” วารสารกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ. หน้า 169-170.

และหน่วยงานยุติธรรมเพื่อลงโทษการทำละเมิดสิทธิอย่างเด็ดขาด ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้ทำ ความตกลงเขตการค้าเสรีในส่วนของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา กับประเทศต่างๆเช่น สิงคโปร์ ชิลี ออสเตรเลีย ซึ่งความตกลงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในส่วนดังกล่าว ผู้วิจัยจะขอลำดับถึง เฉพาะมาตรการเยียวยาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การบังคับสิทธิ (Enforcement of Right) ใน ทรัพย์สินทางปัญญา ในส่วนของการดำเนินคดีทางแพ่งเท่านั้น

ในส่วนของการดำเนินคดีทางแพ่งแก่ผู้ละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา มีประเด็นที่ สำคัญคือ อำนาจศาลในการจัดการกับสินค้าที่ละเมิด แม้ว่าจะเป็นการดำเนินคดีทางแพ่งก็ตาม ความตกลงเขตการค้าเสรีให้อำนาจแก่ศาลในการจัดการกับสินค้าที่ละเมิด ดังนี้

(1) ให้ยึดสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ หรือเครื่องหมายการค้า ตลอดจนเครื่องมือหรือ อุปกรณ์ในการกระทำละเมิด รวมทั้งให้ทำลายสิ่งดังกล่าวได้ อย่างไรตาม ในความตกลงเขตการค้า เสรีระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศชิลี มีข้อตกลงอนุญาตให้นำสินค้าที่ละเมิดนั้นไป บริจาคเป็นการกุศลได้ (charitable donation) หากผู้ทรงสิทธิให้ความยินยอม ในขณะที่ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 75 ของไทย กำหนดให้สินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ตกเป็นของ เจ้าของลิขสิทธิ์ ส่วนสิ่งที่ใช้ในการกระทำความผิดให้ริบ และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 มาตรา 115 บัญญัติให้ริบสินค้าที่เป็นการกระทำความผิด

(2) ห้ามมิให้นำสินค้าที่ปลอมแปลงเครื่องหมายการค้ากลับเข้าสู่ตลาดเพื่อการพาณิชย์ แม้จะได้มีการนำเครื่องหมายการค้าปลอมนั้นออกจากสินค้าแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม ภายใต้ความ ตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศชิลี มีข้อตกลงยินยอมให้นำสินค้าที่ ได้นำเครื่องหมายการค้าปลอมแปลงออกไปบริจาคเพื่อการกุศลได้ ในเรื่องนี้กฎหมายทรัพย์สิน ทางปัญญาของไทยไม่ได้ระบุไว้ชัดเจนว่าต้องทำอะไรหลังจากการริบทรัพย์สินไว้ตาม พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 มาตรา 115⁸⁵

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นจะเห็นได้ว่า มาตรการในการเยียวยาความเสียหายของ ประเทศไทยนั้นยังไม่มีมาตรการในการบังคับสิทธิที่เพียงพอ เช่น ในพระราชบัญญัติเครื่องหมาย การค้า พ.ศ.2534 ของไทย มาตรการเยียวยาความเสียหายในทางแพ่ง ยังไม่มีบทบัญญัติเป็นการ เฉพาะต้องอาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดในการนำมาปรับใช้เรียก ค่าเสียหาย แต่ในกฎหมายของประเทศอังกฤษ กลับให้อำนาจโจทก์ที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่ง ให้จำเลยส่งมอบสินค้าที่ละเมิดคืนแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ ทั้งยังมีอำนาจที่จะขอให้ลบ

⁸⁵ แหล่งเดิม. หน้า 202.

สัญลักษณ์ที่ละเมิด หรือถ้าทำไม่ได้ก็ให้ทำลายเสียได้ หรือในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ให้อำนาจโจทก์ที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้เรียกเก็บหรือทำลายวัตถุที่ละเมิดได้ หรือในกฎหมายของประเทศเยอรมัน ที่ให้อำนาจโจทก์ที่จะยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้มีการสั่งทำลายทรัพย์สินที่ละเมิดได้ ส่วนพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ของไทย มีมาตรการในการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งเพียงให้อำนาจโจทก์ที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายได้เท่านั้น ทั้งๆที่กฎหมายของประเทศอังกฤษ กลับให้อำนาจโจทก์ที่จะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้จำเลยส่งสำเนาจำลองงานที่ละเมิดคืนแก่เจ้าของ หรือขอให้ศาลมีคำสั่งทำลายเสียได้ หรือในประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถขอให้ยึดสำเนาจำลองงานที่ทำให้เสียหาย หรือให้ศาลออกคำสั่งให้ทำลายหรือกำจัดสิ่งที่ทำให้เสียหายได้ หรือในประเทศเยอรมัน สามารถขอให้ทำลายหรือส่งมอบสำเนาจำลองงานได้เช่นกัน

เมื่อวิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียของการมีมาตรการทำลายทรัพย์สินเพื่อใช้ในการเยียวยาความเสียหายของประเทศต่างๆแล้ว เห็นได้ว่า ผลดีมีมากกว่าผลเสีย และผลดีนั้นก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศและผู้ใช้กฎหมายมากกว่า และการนำกฎหมายเรื่องดังกล่าวมาปรับใช้นั้นสามารถทำได้ไม่เป็นการขัดต่อกฎหมายที่มีอยู่เดิม และไม่เป็นการซ้ำซ้อนลักลั่นกันในการใช้กฎหมาย เพราะถือว่าเป็นเพียงช่องทางหนึ่งที่ผู้เป็นเจ้าของสิทธิสามารถเลือกใช้การเยียวยาความเสียหายได้ และที่สำคัญคือ กรณีที่เจ้าของสิทธิต้องการเพียงป้องกันการละเมิดสิทธิด้วยการทำลายทรัพย์สินที่ละเมิด และต้องการให้มีการชดเชยความเสียหายทางแพ่ง โดยไม่ประสงค์ที่จะลงโทษผู้ละเมิดสิทธิด้วยวิธีการรุนแรงตามมาตรการทางอาญา จะสามารถใช้ทางเลือกในการเยียวยาความเสียหายของตนด้วยการฟ้องคดีทางแพ่ง และมีคำขอท้ายฟ้องให้ผู้ละเมิดสิทธิชดเชยค่าเสียหาย และทำลายทรัพย์สินได้ในคราวเดียวกัน อันเป็นประโยชน์ต่อเจ้าของสิทธิมากกว่าและไม่เป็นการลงโทษผู้ละเมิดสิทธิมากเกินไป

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า ระบบการคุ้มครอง การบังคับสิทธิ และการเยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนายังดำรงอยู่ โดยความตกลงเขตการค้าเสรี ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำลังอยู่ในระหว่างการเจรจานั้น ประเทศไทยได้ถูกกดดันจากประเทศมหาอำนาจอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ต้องการให้ประเทศไทยมีการคุ้มครองสิทธิที่มากขึ้น เป็นอย่างมาก เช่น การเจรจาครั้งล่าสุดได้เรียกร้องให้มีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เรียกว่า “ทริปส์ผนวก” ที่มีข้อเรียกร้องในเรื่องการเยียวยาความเสียหายในลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งมีแนวโน้มว่าประเทศไทยอาจต้องจำยอมปฏิบัติตามนั้นหรือมากกว่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็น ประโยชน์ และความเหมาะสมในการที่ประเทศไทยควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในส่วนพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเพื่อให้มีมาตรการในการบังคับสิทธิ คือ มาตรการทำลายทรัพย์สินทางแพ่งเพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างเพียงพอ เพราะมาตรการในการทำลายทรัพย์สินในคดีแพ่งนั้นจริงๆ แล้วมีใช้ TRIPS-plus หรือพันธกรณีที่เกินเลยไปจากพันธกรณีภายใต้ TRIPS แต่เป็นเพียงมาตรการขั้นต่ำตามพันธกรณีภายใต้ TRIPS เท่านั้น ซึ่งปัจจุบันบทบัญญัติของกฎหมายไทยยังขาดอยู่ ปัญหาที่ต้องพิจารณาคือจะแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายอย่างไรจึงจะเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในส่วนที่ให้อำนาจศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในเรื่องนี้เพื่อความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ดังเช่นปัญหาในกรณีของคดีลิขสิทธิ์ ที่งานบางส่วนเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์ หรืองานบางส่วนเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น งานบางส่วนเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ของจำเลยเอง และในกรณีสำเนาจำลองงานที่ได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์นั้นประกอบด้วยสิ่งของหลายอย่าง ซึ่งยังสามารถแยกส่วนจากกันได้ โดยเจ้าของสิ่งของอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดของจำเลย เมื่อกฎหมายลิขสิทธิ์บัญญัติให้สิ่งของตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือให้ทำลายทรัพย์สินนั้น ก็จะเกิดปัญหาในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ละเมิดลิขสิทธิ์ เพราะเจ้าของที่แท้จริงซึ่งไม่รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดย่อมขอคืนของกลางได้ หรือกรณีเครื่องหมายการค้า ที่ทรัพย์สินซึ่งใช้เครื่องหมายการค้าที่ละเมิดอาจมิได้หลายกรณี เช่น เครื่องหมายการค้าที่ลอกเลียน แต่ใช้กับทรัพย์สินที่ไม่มีลักษณะเดียวกับเจ้าของสิทธิในเครื่องหมายการค้า หรืออยู่คนละจำพวกกัน เช่นนี้หากกฎหมายจะกำหนดให้ทำลายทรัพย์สินทั้งหมดนั้น ย่อมไม่เป็นธรรม ดังนั้น บทบัญญัติในเรื่องการทำลายทรัพย์สินทางแพ่งที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ จึงควรมีลักษณะที่ให้ความคุ้มครองโดยมีการทำลายทรัพย์สินโดยให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะสั่งให้ทำลายทรัพย์สิน ตามความเหมาะสมเป็นกรณีๆ ไป และถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยสมควรนำมาตรการทำลายทรัพย์สินมาใช้บังคับ เนื่องจากหลักการของกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายเครื่องหมายการค้าต่างมีแนวคิดที่ไม่ต้องการให้ผู้ละเมิดหรือบุคคลอื่น นำทรัพย์สินของที่ละเมิดและเครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำละเมิดกลับไปใช้กระทำละเมิดซ้ำอีก ดังเช่นกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของต่างประเทศหลายประเทศบัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งให้กำจัด ทำลาย หรือทำให้ทรัพย์สินของ เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำละเมิดนั้นใช้การไม่ได้ โดยเป็นอำนาจศาลที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป